

[Euràsia: 30 anys d'insubordinació literària als mandarins, 1974-2003](#)

54. Intermínims de navegació poètica (I)

Josep Àngel Borràs, amb qui havíem coincidit a les aules en estudiar biblioteconomia i documentació, vingué a veure'm a finals de 1995. Acabaven d'encarregar-li la creació de la pàgina web del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, projecte a fer realitat pel Dia del Llibre, l'abril següent. M'oferí la possibilitat d'incloure-hi, com a "extra" lúdico-cultural, un apartat poètic propi. Immediatament, entrà en ebullició en la meva ment el període de pràctiques de final de carrera que havia realitzat a la Biblioteca Popular Joan Miró, on vaig dur a terme un estudi sobre les possibles aplicacions del videotex en biblioteques, arran del qual havia també publicat un article sobre la qüestió, "Videotex i biblioteques", en col·laboració amb Lluís Agustí, a la revista *Ítem* del COBDC (núm. 9, 1991), i havia pronunciat, l'any abans, un parell de conferències a Madrid convidat per la Fundación Germán Sánchez Ruipérez. De fet, el videotex quedava desfasat per l'esclat d'Internet, però n'era una rudimentària anticipació. D'altra banda, a la UPF, estava connectat quotidianament al nou mitjà com a bibliotecari-documentalista. Sense oblidar el pòsit deixat temps enrera per la lectura de *The medium is the message* (Paidós, 1987), de Marshall McLuhan i Quentin Fiore. Tot plegat quallà sobtadament.

55. Intermínims de navegació poètica (II)

Passats uns dies, la proposta que vaig fer a Josep-Àngel Borràs per a la nova pàgina web del COBDC era com una carta als Reis d'Orient: ...volia publicar-hi *Poemes mínims* i *Cima branca*, que hi hagués una opció que permetés llegir els poemes de cadascun dels dos llibres en la mateixa seqüència que en l'edició impresa, però, alternativament, que totes les paraules recurrents en més d'un poema mínim (aquesta fou la gran troballa hipertextual) estiguessin hiperenllaçades en els diferents textos, obertes a totes les possibilitats d'establir seqüències i bifurcacions de lectura transversals (en clicar-les); que les versions en gallec (*Cima branca*) es visionessin simultàniament amb els poemes corresponents en català (*Poemes mínims*); que hi hagués, a més, índexs exhaustius de paraules i de versos des d'on accedir als poemes, així com una pàgina amb el meu currículum de publicacions i una altra que esbossés la nostra proposta (acompanyada d'un dossier de premsa), sense passar per alt la possibilitat de tenir notícia dels lectors per correu electrònic. Josep Àngel Borràs fou un esplèndid rei d'orient: no només va satisfer totes les meves sol·licituds, sinó que les enriqueí amb una realització tècnica de molt bon gust (que el pas dels anys segueix confirmant). Així nasqué *Intermínims de navegació poètica*, disponible a Internet des del 18 d'abril de 1996, considerat per la ciberperiodista Mercè Molist el primer hipertext literari d'autor publicat a Espanya (*El País. Ciberpaís*, 18-2-99). He de dir, a més, que al llarg d'aquests anys no he trobat res semblant enlloc. És el primer poemari íntegrament hipertextual del món? Reus, París, Londres...

56. Intermínims de navegació poètica (III)

Corria l'abril de 1996, i parlar d'Internet era encara molt innovador en els nostres medis literaris (i bibliotecaris). Segur de la qualitat de la realització tècnica de Josep Àngel Borràs, i convençut de la vàlua hipertextual d'*Intermínims*, vaig procurar difondre aquella insòlita proposta literària. L'acte de presentació tingué lloc a la seu del COBDC el dia 22, a cura de l'amable escriptor Pau Joan Hernández. El COBDC n'havia fet difusió entre el seu mil·ler llarg de col·legiats. Germania -altra volta l'increïble Antoni Martínez- va imprimir desinteressadament una edició de postals-invítació per a l'acte (era la versió en hipertext d'un dels seus llibres), que vaig trametre als 700 (?) membres de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. I vaig intentar, sense aconseguir-ho, que el suplement "Cultura" del diari *Avui* se'n fes ressò pel Dia del Llibre. Vaig posar-me en contacte amb Joan Josep Isern, que solia parlar de les novetats de l'any en els suplementes especials Sant Jordi del diari. Es mostrà interessat i vaig fer-li'n arribar informació. També vaig parlar per telèfon amb David Castillo, director del suplement i ell mateix autor. "No m'interessa", em digué, tot just sentir el mot "Internet", poc disposat a seguir-me escoltant. M'hi vaig quadrar replicant-li que, per tal de decidir si l'interessava o no, la seva obligació era escoltar-me fins al final. I així ho feu (almenys, aparentment). El 23 d'abril sortia l'"especial" Sant Jordi, amb 3 pàgines senceres dedicades a Internet, que incloïen una guia de recursos literaris en català, conjunt on se m'ignorava del tot; d'altra banda, la pàgina d'Isern dedicada a comentar les novetats de poesia, apuntava esperançadorament al primer paràgraf "per molt que el ciberespai o els suports magnètics obrin els seus braços a les muses", per tornar-hi al final del text ben explícitament: "la referència a les tecnologies punta que fèiem al principi ve a tomb arran de *Dotze sentits*, un CD-Rom..." a cura de Jaume Subirana editat per Proa. Evidentment, aquell mot "ciberespai" era el rastre de la mutilació d'una redacció primitiva on, a més del CD-Rom, s'havia de parlar d'alguna -la meva?- publicació a Internet. "Què els has fet?", em digué Isern quan vaig telefonar-li per tal d'aclarir què havia passat. Un CD-Rom, tot sigui dit, no és un suport magnètic, sinó òptic. O hi havia hagut una segona víctima desbancada també per aquell únic producte esmentat? No vaig pensar a demanar-l'hi.

57. Intermínims de navegació poètica (IV)

Al llarg de 1996, *Intermínims* va seguir la seva via, i diversos mitjans de comunicació se'n feren ressò (inclòs, aquell desembre, a través de Mercè Molist, el mateix diari *Avui*). Dues bones oportunitats de donar-ho a conèixer m'arribaren de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, que em convidà a parlar-ne, a l'octubre, al XIII Galeusca, celebrat a Andorra, i al novembre, al 1r Congrés de Traficants de Poesia, a Mallorca. La trobada andorrana d'escriptors bascos, gallecs i catalans fou el meu memorable bateig com a ponent. Havia de fer una demostració en pantalla gran dels *Intermínims* per tal d'explicar-ne la concepció hipertextual i les seves possibilitats literàries. La meua intervenció era a última hora del matí. Mentre esmorzava a la cafeteria de l'Hotel, Jaume Fuster, llavors president de l'AELC, m'informà que havia oblidat la contrasenya d'accés a Internet del seu portàtil, que -suposava ell- jo necessitaria més tard. Aquell matí em salvà el meu "excés" de zel, ja que uns dies abans m'havia posat en contacte amb l'Administració andorrana, coorganitzadora del congrés, i la sala d'actes estava perfectament equipada per als meus requeriments. Però parlar d'Internet a un fòrum d'escriptors era encara, al 1996, una aventura temerària. Durant la meua intervenció, alguns gallecs, hostils, aparentaven llegir el diari ostensiblement, i es respirava també l'animadversió d'altres autors a les noves tecnologies, que consideraven adverses a la literatura. La trobada tenia per títol "Escriure a la fi de

segle”, i tot i que les possibilitats literàries d’Internet havien de ser abordades més panoràmicament l’endemà en una conferència de Jaume Fuster, a mi em tocava, dins una taula rodona titulada “De la transmissió oral a les noves tecnologies”, de trencar el gel de l’espinosa qüestió ciberliterària, al costat de ponents que feien la tradicional lectura en públic dels seus papers. A desgrat de mantenir l’aplom, em sentia com si fos carnassa per apaivagar les feres. Vaig ser breu: l’antiga poesia tradicional era oral, és a dir, lineal o unidimensional, Mallarmé havia conquerit l’estructuració bidimensional del text escrit, i l’hipertext, a través de les paraules enllaçades, n’assolia la tridimensionalitat. Per passar tot seguit a navegar sobre els meus poemes en pantalla gran, la sala a mitja llum, amb una seqüència (repetida sens fi) de *Fish beach*, de Michael Nyman, com a música de fons. Havia posat a disposició dels assistents, d’altra banda, unes fotocòpies que recollien consideracions teòriques més matisades (text publicat en català i castellà a la Universidad Complutense de Madrid, temps després, per Susana Pajares Toska, responsable de la secció *Hipertulia* de la revista electrònica *Espéculo*). Fou tot un èxit, inesperat i estimulants. Amb l’agradable sorpresa de descobrir que entre les files gallegues hi havia també, probablement, els cibernetes més avançats i amb més complicitats.

90. Goin’ away

Setze mesos abans, a començament de 1998, Ana María Moix, amb la independència de criteri que la caracteritza, em demanà inesperadament un llibre en castellà per a la seva col·lecció de poesia (Plaza & Janés), tot deixant al meu lliure albir tant la tria del poemari (o antologia) en qüestió com -si era el cas- qui l’havia de traduir. No ens coneixíem. Ángela Milá, la seva secretària a l’editorial, amb qui havíem coincidit 22 anys abans a l’escola Súnion i en feia 20 que havíem perdut el contacte, li proposà *Poemes mínims* per iniciativa pròpia. El 12 de maig de 1999 la mateixa Ana María Moix presentava el llibre resultant, *Poemas mínimos* (en traducció de l’Anne-Hélène) a la sala d’actes de la macrollibreria FNAC-El Triangle (Barcelona), on els actors Carme Contreres i Gal Soler, retrobats 18 anys després de participar a l’exposició col·lectiva de la Galeria Lleonart, llegiren algunes de les versions castellanques contrastades amb els corresponents originals catalans. La sala era plena, i, per celebrar el 3r. Aniversari a Internet dels *Intermínims de navegació poètica* (acollits i hostatjats a Vilaweb per Assumpció Maresma -per mediació de Jaume Subirana- des de l’any anterior), vaig fer-hi una navegació en pantalla gran. Aquella 1a ed. de *Poemas mínimos* fou de 6000 exemplars, distribuïts no només a Espanya, sinó a bona part d’Amèrica Llatina, inclòs el sud dels EUA. *Euràsia*, amb la imminent exposició a l’IVAM el setembre (Pere Gimferrer, just mig any més tard -12/11/99-, en presentaria el catàleg en aquella mateixa sala -sense cap exemplar per vendre, curiosament, a causa d’una ridícula picabaralla d’última hora entre distribuïdor i llibreria-), era ja, tàcitament, un cicle tancat, i publicat. Havia arribat l’hora de ser traduït i fer voltar món als poemes. De marxar per tornar. *Goin’ away* és la cançó que dona títol a un dels millors discos de Lightnin’ Hopkins (Prestige-Bluesville, 1990) “bluesman” que admiro (gràcies potser a no entendre les lletres). Sempre he somiat de poder escoltar algun dia les variacions de “Sensation” (*Quadern rimbaldià*) cantades en la veu de la nostra gran dama del blues Big Mama (Montserrat Pratdesaba), a qui vaig conèixer fa uns anys.

